

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาอัตมโนทัศน์ในผู้ติดสารเสพติด ศึกษาความสัมพันธ์ของอัตมโนทัศน์กับจำนวนครั้งของการกลับมาเสพติดซ้ำ รวมทั้งระยะเวลาที่ติดสารเสพติด

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ติดสารเสพติดเฮโรอีน ที่มารับการบำบัดรักษาด้วยเมธาโดน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ติดสารเสพติดเฮโรอีนที่มารับการบำบัดรักษาด้วยเมธาโดน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จำนวน 100 ราย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีคุณสมบัติตามที่กำหนดดังนี้

1. เป็นผู้ติดสารเสพติดเฮโรอีนที่มารับยาเมธาโดน แผนกผู้ป่วยนอก และไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกระวนกระวาย
2. ยินยอม และให้ความร่วมมือในการวิจัย อ่านและเขียนภาษาไทยได้ ไม่มีปัญหาในการสื่อสาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส ที่อยู่ปัจจุบัน จำนวนครั้งของการกลับมาเสพติดซ้ำ และระยะเวลาในการใช้สารเสพติดประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee self-concept scale)

ของฟิตส์ (Fitts, 1965) โดยฟิตส์ ได้หาความตรงของแบบวัด โดยทำการทดสอบรายข้อและตรวจ สอบจากนักจิตวิทยา 7 ท่าน ส่วนการหาความเชื่อมั่นของการวัด ทำโดยวิธีการทดสอบซ้ำกับนัก ศึกษา 60 คน ได้ค่าความสอดคล้องภายในของอัตมโนทัศน์ โดยส่วนรวม 0.92 และอัตมโนทัศน์ใน ส่วนย่อยด้านอื่น ๆ ความสอดคล้องภายในอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.90 (Fitts, 1965)

สำหรับในการหาความเชื่อมั่นของแบบวัดอัตมโนทัศน์ฉบับภาษาไทย อำไพ ศิริพิพัฒน์ ได้ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้ง ชายและหญิง จำนวน 89 คน โดยวิธีทดสอบซ้ำ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคะแนนด้าน ต่าง ๆ มีค่าระหว่าง 0.52 - 0.85 ส่วนการหาความตรงของแบบวัดนี้ ผู้แปลได้สร้างแบบวัดทัศนคติ เกี่ยวกับตนเอง ตามวิธีของเทอร์สโตน (Thurstone) เพื่อเป็นเกณฑ์ มีจำนวนทั้งหมด 24 ข้อ ให้นัก เรียนกลุ่มเดิมทำ นำคะแนนที่ได้มาหา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กับคะแนนที่ได้จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ที่ดัดแปลงมาในแต่ละด้าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความตรง ซึ่งเป็นความตรงร่วมสมัย (concurrent validity) ของด้านต่าง ๆ มีค่าระหว่าง 0.44 - 0.72 (Ampai Siripipat, 1972)

แบบวัดนี้ได้ดัดแปลงภาษาให้เหมาะสมกับผู้ติดสารเสพติด โดย พรรณวิภา ถาวรประเสริฐ (2533) ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยทดลองใช้กับผู้ติดสารเสพติดที่มีลักษณะ เช่นเดียวกับประชากรที่จะศึกษา จำนวน 20 ราย และได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยการคำนวณค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าเท่ากับ 0.7 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงไม่ตรวจสอบความ ตรง แต่จะหาเพียงความเชื่อมั่นเท่านั้น แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความจำนวน 100 ข้อ โดยแบ่ง ออกเป็นข้อความเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ตน 10 ข้อ และข้อความเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ในด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ความเป็นเอกลักษณ์ อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมการแสดงออก อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว และอัตมโนทัศน์ด้านสังคม มีจำนวน 90 ข้อ

1. ลักษณะของเครื่องมือ

แบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี ประกอบด้วยข้อความที่ให้ผู้ตอบประเมินตนเองทั้งในด้าน บวกและด้านลบ ว่ามีลักษณะเหมือนที่ระบุไว้ในแบบวัดหรือไม่ แบบวัดนี้เป็นแบบวัดชนิดมาตรา ส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 ถึงระดับ 5 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ

องค์ประกอบที่ 1 คะแนนการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (The self criticism score - sc)

ในแบบวัดจะประกอบด้วยประโยคบรรยายเกี่ยวกับตนเองในด้านที่ไม่ดี ซึ่งคนส่วนมากไม่ยอมรับ ว่าเป็นความจริงสำหรับตนเอง ผู้ที่ได้คะแนนในองค์ประกอบนี้สูง แสดงว่าเป็นคนใจกว้าง สามารถ วิพากษ์วิจารณ์ตนเองได้ ผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นคนชอบปกป้องตัวเอง ไม่กล้าที่จะยอมรับความจริง เกี่ยวกับตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 คะแนนในทางบวก (The positive score P)

ในแบบวัดจะประกอบด้วย ประโยคบรรยายเกี่ยวกับตนเองในด้านที่ดี ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีอัตมโนทัศน์ที่ดี ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี คะแนนในองค์ประกอบนี้ แยกออกเป็น 9 ด้านดังนี้

คะแนนทั้งหมด (total P score) เป็นคะแนนรวมของคะแนนในแต่ละข้อ จะแสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์โดยส่วนรวมของผู้ตอบ

คะแนนที่แถวที่ 1 (row 1 - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านความเป็นเอกลักษณ์ (identity)

คะแนนที่แถวที่ 2 (row 2 - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านความพึงพอใจในตนเอง (self satisfaction)

คะแนนที่แถวที่ 3 (row 3 - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านพฤติกรรมที่ตนแสดงออก (behavior)

คะแนนที่สดมภ์เอ (column A - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านร่างกาย (physical self)

คะแนนที่สดมภ์บี (column B - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านศีลธรรมจรรยา (moral - ethical self)

คะแนนที่สดมภ์ซี (column C - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านส่วนตัว (personal self)

คะแนนที่สดมภ์ดี (column D - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (family self)

คะแนนที่สดมภ์อี (column E - P score) แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ในด้านสังคม (social self)

องค์ประกอบที่ 3 คะแนนความแปรปรวน (The variability score - v)

คะแนนในองค์ประกอบนี้ แสดงให้เห็นถึงความผสมผสาน ของอัตมโนทัศน์ของบุคคล คะแนนนี้ได้จากพิสัย (range) ของคะแนนวี ในแต่ละแถวและแต่ละสดมภ์ ถ้าคะแนนสูงแสดงว่ามีความผสมผสานของอัตมโนทัศน์น้อยเปลี่ยนแปลงง่าย ถ้าคะแนนต่ำแสดงว่ามีความผสมผสานของอัตมโนทัศน์สูง เปลี่ยนแปลงยาก คะแนนวียังแบ่งออกเป็น

คะแนนวีรวมทางสดมภ์ (column total v) คะแนนนี้ได้จากผลรวมของคะแนนวีของแต่ละสดมภ์ แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของคะแนนภายในสดมภ์

คะแนนรวมทั้งแถว (row total v) คะแนนนี้ได้จากผลรวมของคะแนนวีของแต่ละแถว แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของคะแนนภายในแถว

คะแนนวีทั้งหมด (total v) คะแนนนี้ได้จากผลรวมของคะแนนวีรวมทั้งแถวและทางสดมภ์ แสดงให้เห็นถึง การผสมผสานของอัตรามโนทัศน์ทั้งหมดของบุคคล

องค์ประกอบที่ 4 คะแนนการแจกแจง (The distribution score - D)

คะแนนในองค์ประกอบนี้ได้จากจำนวนคำตอบ ที่ผู้ตอบเลือกโดยดูว่าผู้ตอบเลือกตัวเลขคำตอบ 5 คำตอบที่ให้ไว้เป็นอย่างไร คะแนนดีนี้จะแสดงให้เห็นถึงความแน่ใจในการที่บุคคลตอบแบบสอบถาม ถ้าคะแนนดี (D) สูง แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นคนที่มีความมั่นคง ชัดเจนและแน่นอนในการตอบแบบสอบถามนี้ ถ้าคะแนนดี (D) ต่ำก็มีความหมายตรงกันข้าม

2. วิธีการตอบ

ในการตอบแบบวัดอัตรามโนทัศน์นี้ ผู้ตอบจะเลือกคำตอบในแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

หมายเลข (1) หมายถึง ไม่ถูกต้องทั้งหมด คือเมื่อผู้ตอบคิดว่าข้อความในประโยคนั้น ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบเลย

หมายเลข (2) หมายถึง ไม่ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ คือ เมื่อผู้ตอบคิดว่าข้อความในประโยคนั้นพอที่จะตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบบ้างเล็กน้อย

หมายเลข (3) หมายถึง ถูกบ้างผิดบ้าง คือ เมื่อผู้ตอบคิดว่าข้อความในประโยคนั้นพอที่จะตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบเพียงครึ่งหนึ่ง

หมายเลข (4) หมายถึง ถูกเป็นส่วนใหญ่ คือ เมื่อผู้ตอบ คิดว่าข้อความในประโยคนั้น ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบเป็นส่วนมาก

หมายเลข (5) หมายถึง ถูกหมด คือ เมื่อผู้ตอบคิดว่าข้อความในประโยคนั้น ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบมากที่สุด

3. การตรวจให้คะแนน

เนื่องจากแบบวัดอัตรามโนทัศน์นี้เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อความที่เป็นความคิดเห็น ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับข้อความดังนี้คือ

ก. ถ้าเป็นข้อความที่เป็นความคิดเห็นในด้านบวก ให้คะแนนดังนี้

ถ้าเลือกหมายเลข (1) ให้คะแนน = 1 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (2) ให้คะแนน = 2 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (3) ให้คะแนน = 3 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (4) ให้คะแนน = 4 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (5) ให้คะแนน = 5 คะแนน

ข. ถ้าเป็นข้อความที่เป็นความคิดเห็นในด้านลบ ให้คะแนนดังนี้

ถ้าเลือกหมายเลข (1) ให้คะแนน = 5 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (2) ให้คะแนน = 4 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (3) ให้คะแนน = 3 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (4) ให้คะแนน = 2 คะแนน

ถ้าเลือกหมายเลข (5) ให้คะแนน = 1 คะแนน

นำคำตอบ ที่ได้จากผู้ตอบใส่ในแบบฟอร์มการคิดคะแนนของแบบวัดอัตมโนทัศน์ทัศนเนสที่คะแนนสูงหมายถึงผู้ตอบรับรู้ตนเองในทางที่ดีหรือในแง่บวก คะแนนต่ำ หมายถึงผู้ตอบรับรู้ตนเองในทางที่ไม่ดีหรือในแง่ลบ

การคิดคะแนนทำได้ดังนี้

1. คะแนนการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง จำนวน 10 ข้อ มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน
2. คะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวม จำนวน 90 ข้อ มีคะแนนเต็ม 450 คะแนน แบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย 8 ด้าน ซึ่งเป็นอัตมโนทัศน์ที่พิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (internal frame of reference) 3 ด้าน ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละแถว (row) ของแบบฟอร์มการคิดคะแนน และเป็นอัตมโนทัศน์ที่พิจารณาโดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ (external frame of reference) อีก 5 ด้าน ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละคอลัมภ์ (column) ของแบบฟอร์มการคิดคะแนน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนย่อยที่ 1 ได้จากการรวมคะแนนของแถวที่ 1 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ คะแนนเต็ม 150 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 2 ได้จากการรวมคะแนนของแถวที่ 2 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง คะแนนเต็ม 150 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 3 ได้จากการรวมคะแนนของแถวที่ 3 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมที่ตนแสดงออก คะแนนเต็ม 150 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 4 ได้จากการรวมคะแนนของคอลัมภ์ที่ 1 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย คะแนนเต็ม 90 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 5 ได้จากการรวมคะแนนของคอลัมภ์ที่ 2 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา คะแนนเต็ม 90 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 6 ได้จากการรวมคะแนนของคอลัมภ์ที่ 3 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัวคะแนนเต็ม 90 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 7 ได้จากการรวมคะแนนของคอรัลัมที่ 4 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้าน

ครอบครัว คะแนนเต็ม 90 คะแนน

ส่วนย่อยที่ 8 ได้จากการรวมคะแนนของคอรัลัมที่ 5 แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ด้าน

สังคม คะแนนเต็ม 90 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบวัดอัตมโนทัศน์ที่ได้ดัดแปลงโดยคุณพรณวิภา ถาวรประเสริฐ (2533) ไปทดสอบหาความเชื่อมั่น กับผู้ติตดสารเสพติดเฮโรอีนที่มารับยาเมธาโดน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 20 ราย ใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นมีค่าระหว่าง 0.46 ถึง 0.89 และอัตมโนทัศน์โดยรวมได้ค่าเท่ากับ 0.82

สถานที่เก็บข้อมูล

ทำการเก็บข้อมูลที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยการวิจัยได้ขอความร่วมมือ โดยดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และชี้แจงว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถยกเลิกการตอบแบบสอบถามได้ในภายหลัง โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้วิจัยทราบ การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยจะไม่มีผลต่อการรักษาพยาบาล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะปิดเป็นความลับและใช้ในการวิจัยเท่านั้น การเปิดเผยและนำเสนอข้อมูลในงานวิจัยนี้จะนำเสนอในภาพรวมโดยไม่นำเสนอเป็นรายบุคคล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยการดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลธัญญารักษ์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. เข้าพบกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ติตสารเสพติดเฮโรอีน ที่มารับการบำบัดรักษาด้วยเมธาโดนที่แผนกผู้ป่วยนอก เพื่อสร้างสัมพันธภาพโดยการแนะนำตัว ขอความร่วมมือในการวิจัย ที่แจ้งวิธีตอบแบบสอบถาม และพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง
3. เริ่มทำการรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน แบบวัดทัศนคติโดยใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical package for social science / f or window) ดังนี้คือ

1. นำข้อมูลส่วนบุคคลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และร้อยละ
2. ข้อมูลแบบวัดทัศนคติจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 นำแบบสอบถามแต่ละฉบับมาลงคะแนน กรอกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ และดำเนินการประมวลผลข้อมูลโดยใช้ชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ ตามคู่มือการให้คะแนน เพื่อจัดทำคะแนน ทัศนคติโดยรวม และทัศนคติในแต่ละด้านของแต่ละคน คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย ความเบ้ ของคะแนนทัศนคติแต่ละด้านและโดยรวม คะแนนความแปรปรวนของทัศนคติ และคะแนนความแน่ใจในทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทัศนคติโดยรวม กับจำนวนครั้งของการกลับมาเสพติดซ้ำ และคะแนนทัศนคติโดยรวมกับระยะเวลาที่ติตสารเสพติด โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และนำมากำหนดระดับความสัมพันธ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2537)
 - สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าระหว่าง 0.0 ไม่มีความสัมพันธ์
 - มีค่าระหว่าง 0.01 – 0.30 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
 - มีค่าระหว่าง 0.31 – 0.70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
 - มีค่าระหว่าง 0.71 – 0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
 - มีค่าระหว่าง 0.91 – 1.00 มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก